

Vicent Martí, un llaurador especial

autor

Pau Serrano i Magdaleno

Vicent Martí, llaurador d'agricultura ecològica a l'horta de València i guardonat fa uns mesos per aquesta tasca, ens deixa compartir el seu dia a dia a la seua finca d'Alboraia, assetjada per la pressió immobiliària, projectes d'infraestructures i uns preus temptadors per la venda de les terres. L'original projecte de venda directa del producte fresc que cultiva als seus camps, el treball específic i especial amb animals i la cura per la fertilitat de la terra ens mostren un llaurador coherent que denuncia constantment la greu situació de l'especulació a les terres del País Valencià.

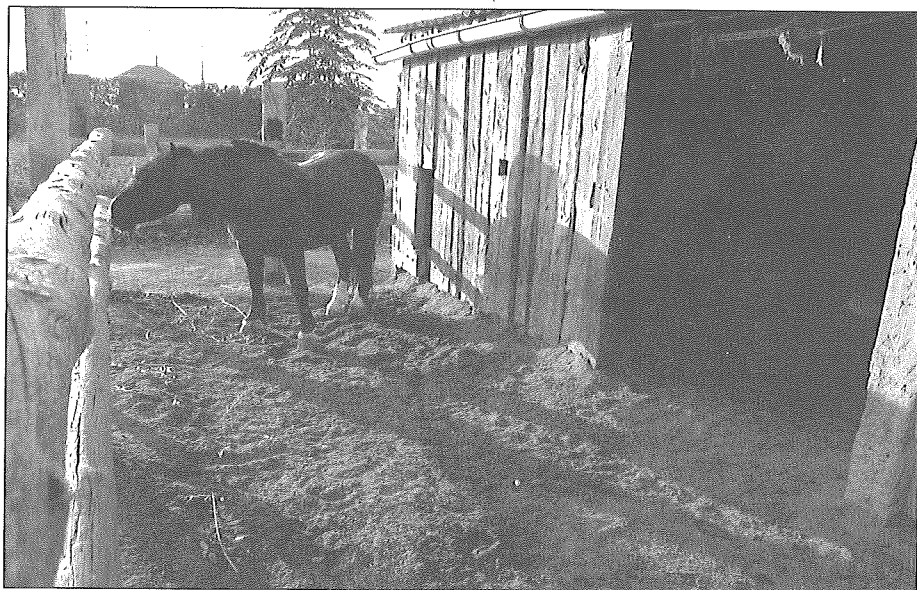
És dimarts de vesprada i ens arribem cap a l'horta d'Alboraia, a escassos tres quilòmetres de València pel carril bici que uneix la ciutat amb els pobles de l'Horta nord. Allà ens espera Vicent, enlestint les caixetes de verdures i altres productes ecològics que setmana rere setmana prepara per a la venda directa i amb comanda.

Ara fa uns mesos que Vicent va rebre per mà de la ministra de Medi Ambient el guardó al millor llaurador en agricultura ecològica de l'estat espanyol en el marc del XX Saló Internacional de Clubs de Gourmets, i des de la revista *Agro-cultura* volíem apropar-nos a la seua realitat més propera posant èmfasi en les tècniques del treball de la terra i en l'ús dels animals.

Vicent l'atrapa, així com també el seu context més immediat i l'equilibri harmònic que es respira un cop ens trobem al bell mig de la seua finca. Vicent no és un agricultor d'ecològic qualsevol. El seu coneixement de les tècniques d'agricultura tradicional valenciana ultrapassa el que molts entenem avui dia per agricultura ecològica. Vicent acumula sabers diversos provinents de les pràctiques i costums d'antuvi. Practica la vida en l'Horta i és un dels màxims defensors d'un espai que sens dubte representa un patrimoni històric cultural, agrícola, arquitectònic i d'obra civil que, sentit com a nostre, constitueix un fet diferenciador de la nostra història.

Seguint la memòria realitzada per l'Associació "Per l'Horta" en la campanya per a la presentació de la Iniciativa Legislativa Popular (ILP) en defensa de l'Horta, "la cultura i l'espai de l'Horta és el resultat d'una evolució històrica de molts segles que ha deixat una llarga llista d'elements —com construccions d'arquitectura i d'obra civil, però també d'eines de treball, vocabulari, costums—, hui històrics, que han servit per anar conformant aquest espai. Des d'aquest punt de mira, és un espai que resulta irrepetible".

Mentre observem con Vicent despatxa, xerra, comenta, saluda, pregunta, conversa... amb les persones que setmana rere setmana confien en el seu producte fresc, d'altres, sobretot els més menuts, que somnien a acompanyar els pares a comprar, corren amunt i avall, saludant Pau —l'haca¹ de Vicent— i donant de menjar a gallines i galls o berenant una poma gairebé madura que la mare se serveix del pomer. Al fons, la ciutat, i a uns escassos cinquanta metres, les vies del tren; més endavant i allargant no gaire la mirada, la filera d'edificis en tonalitats ocre que formen una part de la platja d'Alboraia. De seguida el paisatge ens indica que les amenaces són pertot arreu, i Vicent n'és conscient, però la força d'aquell lloc amb la gent que hi conviu et fa creure que eixa vida, la vida de sempre, és possible: lligada a la terra, al seu cicle, al cercle natural. Vicent treballa un poc més de 20 fanecades² amb un conreu molt variat que es caracteritza per una diversitat aproximadament entre estiu i hivern de 25 a 30 cultius, gairebé de totes les famílies. I és que la terra de Vicent i els seus conreus conformen una part de les velles hortes valencianes que, com anomenava el professor Joan Mateu,

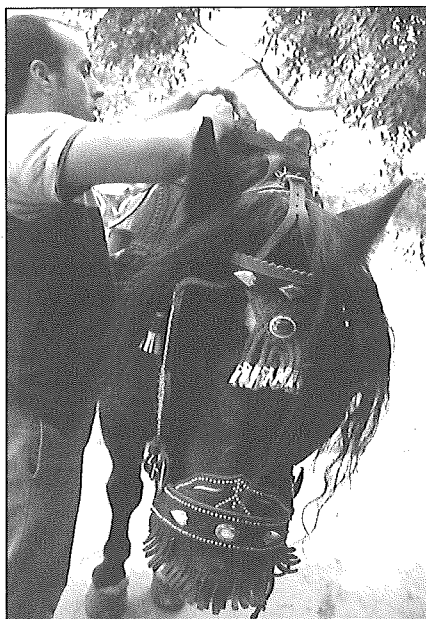

Un racó de l'alqueria d'en Vicent. Bruno Almela Egido

són hortes que han significat un singular paisatge agrari, un factor de desenvolupament econòmic i una elaborada cultura hidràulica. L'existència de sòls d'alta productivitat agrícola, conreats molt probablement des de l'època romana, ha fet de l'Horta un àmbit geogràfic de característiques especials que ha generat una cultura arrelada a la pràctica agrícola.

El treball amb animals

A prop de Vicent ens trobem Abel, el seu nebot. Li agraden els cavalls i compeix muntant-ne. Fa de corretger i treballa el couro al mateix temps que fabrica manualment les eines tradicionals, sempre, però, intentant millorar-les. En un tres i no res ens proposa arreglar l'haca, posar-li l'entauladora i anar al camp. Mentre Abel ens arregla l'haca, ens explica com li posa les ferradures i la importància d'aquesta tasca per evitar possibles coixeres de l'animal en caminar. Tria l'entauladora, una eina que serveix per treure les males herbes del camp. Les més antigues estaven fetes de fusta, però Abel ens explica que ell li'n prepara a Vicent de ferro. Ha

L'Abel arreglant l'haca. Bruno Almela Egido

intentat millorar-la amb planxes que fan de suplementos dependents de la mida dels cavallons i del cultiu en qüestió. Segons ens explica Abel, "abans les entauladores de fusta eren de diverses mides, mentre que la versió en ferro permet tenir diversos suplementos variables que es treuen i es posen, i així s'aconsegueix una diversitat més ampla de mides, la qual cosa és més adient per a cada cultiu."

Hortes com la d'en Vicent han conformat un especial paisatge agrari, lligat a una cultura arrelada a la pràctica agrícola

Ara fa vint-i-un anys que Vicent es dedica a l'agricultura ecològica. Va començar per la mà del seu avi, qui practicava -òbviament- agricultura tradicional, i va passar a treballar durant uns huit anys l'agricultura convencional, amb l'ús de fertilitzants i productes químics o, com diu Vicent, "terrorisme químic". Va ser als vint-i-huit anys quan s'adonà que eixe no era el camí que calia seguir en el treball de la terra, de manera que decidí deixar-lo i dedicar-se a l'agricultura orgànica o ecològica. Només l'agricultura respectuosa amb els estàndards ambientals més exi-

gents és sostenible. Com explica Vicent Martí, l'agricultura ecològica o orgànica constitueix un model prioritari que cal implementar de fet, ja que el que es certifica com a agricultura ecològica, significa una pràctica semblant a la realitzada pels llauradors fins fa trenta o quaranta anys. Una estratègia compatible i determinant en el nostre cas per a la supervivència de l'Horta.

En la feina del camp Martí sempre ha tingut present el treball amb animals i fins li costa adonar-se de quin va ser el moment en què va aprendre a treballar amb ells. De fet, li és un aspecte que té completament interioritzat des de sempre, i com afirma, "potser avui dia sí [que és més estrany], però fa cinquanta anys era natural viure envoltat d'animals. És una qüestió que va rodada. Tens cinc anys i ja olores els animals, aprens de manera espontània. Mentre el pare està llaurant, tu li demanes que et deixi agafar l'haca i seguir tu, i així és com entres dins d'una roda d'una forma natural". Tot i que té l'ajuda d'un motocultor menut, treballa específicament amb una haca a la qual posa tot tipus d'eines per al treball del camp. Moure la terra, obrir i entaular³ són entre d'altres les tasques més importants de treball quotidià que fa Pau, l'haca que té Vicent des de fa deu anys i que va comprar amb quinze mesos als Pirineus. La feina amb animals o amb maquinària es pot entendre com a complementària o alternativa, però per a Vicent el treball de l'haca és un aspecte perfecte, "sense soroll, sense contaminació, per la relació amb el llaurador... Si s'utilitza només el tractor, la

L'entauladora de fusta i la de ferro. Bruno Almela Egido

Bufet AgroAmbiental

Dret Agrari i Ambiental
Assessorament en
Producció Ecològica

Miquel Pujols

Advocat
Enginyer Agrícola
Llicenciat en màrqueting
Màrqueting en productes ecològics

C. Pere Almeda, 7 Av. Diagonal, 449, 4t
Tel. 93 850 05 33 Tel. 93 363 43 87
Fax 93 850 01 56 Fax 93 430 06 44

08510 RODA 08036 BARCELONA
de TER

www.bufetagroambiental.com

feina es queda curta perquè els tractors no estan preparats per a les circumstàncies de l'horta de València, ja que són massa grans, tenen massa pes i fan un soroll increïble...". Vicent conclou que aposta pel treball amb animals com una feina molt més saludable i coherent en el cercle ecològic.

El treball amb l'haca és perfecte: "sense soroll, sense contaminació,..."

Porcs, gallines, borregos (ovelles), pollastres... són altres tipus d'animals que conviuen en la finca de Vicent. Totes són espècies autòctones. Les gallines pertanyen a l'autòctona del Prat i les porta a la seua finca quan tenen tres o quatre dies, gairebé acabades de nàixer.

D'altra banda, una de les bases de l'agricultura és la fertilitat del sòl que apareix a través d'un bon compostatge. En aquest sentit, Vicent utilitza fem de borrego i de vaca que compra a unes finques d'agricultura ecològica de Terol i Albacete. Aquest any ha provat la barreja d'ambdós fems perquè un és ric en nitrogen i l'altre ho és en potassi, encara que també aprofita la gallinassa la seua finca. Tot plegat, doncs, procedent sempre d'una ramaderia no intensiva i ecològica.

Passant l'entauladora. Bruno Almela Egido

Ens planteja el símil de la seua manera de viure com els radis que conformen una roda i que, perquè funcione i pegue voltes, cal que tots estiguen en bones condicions. En el seu cas, l'exemple és clar. La seua feina, la vida, el treball, el paisatge, els colors i les olors i els sentiments que envolten Vicent formen part d'eixe cercle. Els radis funcionen, la qual cosa li permet que tot plegat conforme una de les harmonies i equilibris més evidents i sans de l'horta de València.

L'Horta, amenaçada

Prestigiar el paper del llaurador en la societat actual com a productor directe d'aliments no contaminats és una tasca difícil, segons les paraules de Vicent. Davant la incertesa de la procedència dels aliments que consumim i de la qualitat dels mateixos, hi ha la funció que fa el llaurador però que ningú no reconeix. "La societat actual menysprea l'agricultura, menysprea qui la practica i menysprea el producte... Vivim en una realitat

social virtual que no és real." Les paraules de Vicent Martí poc disten de les paraules que ens portava l'historiador Thomas Glick en una entrevista ara fa set anys: "...El que passa és que s'han perdut les referències de pertinença a un lloc concret, però això en un sentit general. Això és típic dels centres urbans, de la gent de ciutat. Al segle XIX era impossible viure a València sense conèixer l'Horta, però ara és molt fàcil viure-hi i no saber que n'hi ha, d'Horta. Ha estat la dreia, amb els seus interessos immobiliaris, qui ha participat en la seua destrucció... Quinze anys li queden, a l'Horta, si no es prenen les mesures oportunes." (Revista *Mètode*, núm. 22. Estiu 1999). Aquesta és tot just la dificultat principal amb què es troba Vicent en el seu dia a dia. L'especulació. El més fotut que hi ha al País Valencià és l'especulació i els especuladors. Si no hi fossin, possiblement estaríem parlant d'una altra societat.

L'Horta desapareix. I desapareix ràpidament sota l'esguard de qui l'ha sabu-

La ILP: una iniciativa ciutadana per salvar l'Horta

Engegant una Iniciativa Legislativa Popular es pretenia assegurar la preservació definitiva de l'Horta, entenent que el progrés significa millorar les condicions de vida actuals i de les generacions futures mitjançant una Proposició de llei reguladora del procés d'ordenació i protecció de l'horta de València com a espai natural protegit. La ILP és la via legal segons la Constitució i l'Estatut d'Autonomia, perquè els ciutadans i ciutadanes puguen proposar directament al Parlament l'aprovació de lleis. En el cas valencià, es poden presentar propostes de llei davant les Corts sempre que estiguen acompanyades d'un mínim de 50.000 signatures de majors d'edat.

Amb la Proposta de llei, es plantejava una moratòria d'actuacions urbanístiques envers el sòl d'horta, l'estudi i ordenació dels recursos per mitjà d'un inventari del patrimoni de l'Horta, el foment de l'agricultura, mesures de recuperació mediambiental, l'impuls d'altres activitats econòmiques, creació d'un Consell Assessor que vigile i oriente l'aplicació de la llei... Després d'una intensa campanya, es varen aconseguir en temps record més de 120.000 signatures, més del doble del que feia falta. El Partit Popular però, amb majoria absoluta a les Corts Valencianes va negar el debat de la proposta de llei i aquesta mai es va poder presentar.

da treballar tot estimant-la. D'una part, la degradació de l'espai produïda per la implantació d'usos aliens a l'activitat agrícola i de fort impacte paisatgístic, com ara abocadors, zones d'emmagatzematge de contenidors, construccions industrials, agressions que impedeixen

L'horta desapareix sota l'esguard de qui l'ha sabuda treballar tot estimant-la

l'activitat agrícola normal, robatoris, contaminació de l'aigua... L'exemple urbà ha estat, d'altra banda, la causa de la desaparició de terres de cultiu derivades a terreny urbanitzable. Així doncs, la proliferació de polígons industrials en sòls d'Horta, els canvis als Plans d'Ordenació Urbana a nivell municipal, els projectes que s'anuncien relacionats amb centres d'oci, centres comercials, traçats del tren d'alta velo-

La pressió urbanística amenaça l'Horta. Bruno Almela Egido

ciat, etc. evidencien que la situació de l'horta de València està en perill d'extinció.

Però per la mà de Vicent hem après i hem vist que l'horta de València és un patrimoni històric, cultural, natural i agrícola. La terra, la xarxa de sèquies, els diversos cultius que ordenadament va plantant, les boques de reg que obre per deixar passar l'aigua i regar a manta, els camins que arriben a casa seua, els marges entre els camps sempre ben separats de bardisses frondoses... conformen el paisatge de l'Horta. L'experiència i el treball de Vicent, acumulatiu de les diverses generacions

que han xafat la mateixa terra i que constantment té present, evidencien una cultura i una pràctica que molts lluiten perquè segueisca sent realitat i no record. □

1. Haca vol dir cavall en valencià.
2. Poc més d'una hectàrea i mitja; una fanecada són 832 metres quadrats.
3. Empostar/entaular: Després d'haver llaurat, s'entaula el camp. La finalitat d'aquesta acció és deixar la terra plana, igualar la superfície dels camps llaurats i estrènyer la terra, que no s'evapore i mantenir la humitat. Per a aquesta feina s'utilitza la taula d'empostar que és una taula de fusta o de ferro enganxada al matxo o l'haca mitjançant els reculants. El llaurador es planta damunt de la fusta, cosa que li permet dirigir l'animal.

SECADORES SOLARES *Emison*

ASSECADOR SOLAR DOMÈSTIC

per a fer panses, figues seques, orellanes, botifarres seques (secallones).

Imprescindible per a herbes aromàtiques, conserva de bolets, tomàquets secs i altres productes.

Sense costos i de forma molt senzilla.

EMISON ECOLOGÍA, S. L.
c/ Art núm. 71
08041 - Barcelona
Tel.: 934 552 314 Fax: 934 368 074
Mail: marc@emison.com
Internet: www.emison.com

Hortec

Fruites i verdures de conreu ecològic

Valorem la feina del agricultor i treballem de manera sostenible

Transversal 8, 47
08040 Mercabarna
Tel. 93 263 43 04
Fax 93 263 07 97
E-mail hortec@hortec.org